

Så fungerar en värmepump, och så kan vi göra dem bättre

Björn Palm,

Avd. Tillämpad termodynamik och kylteknik,

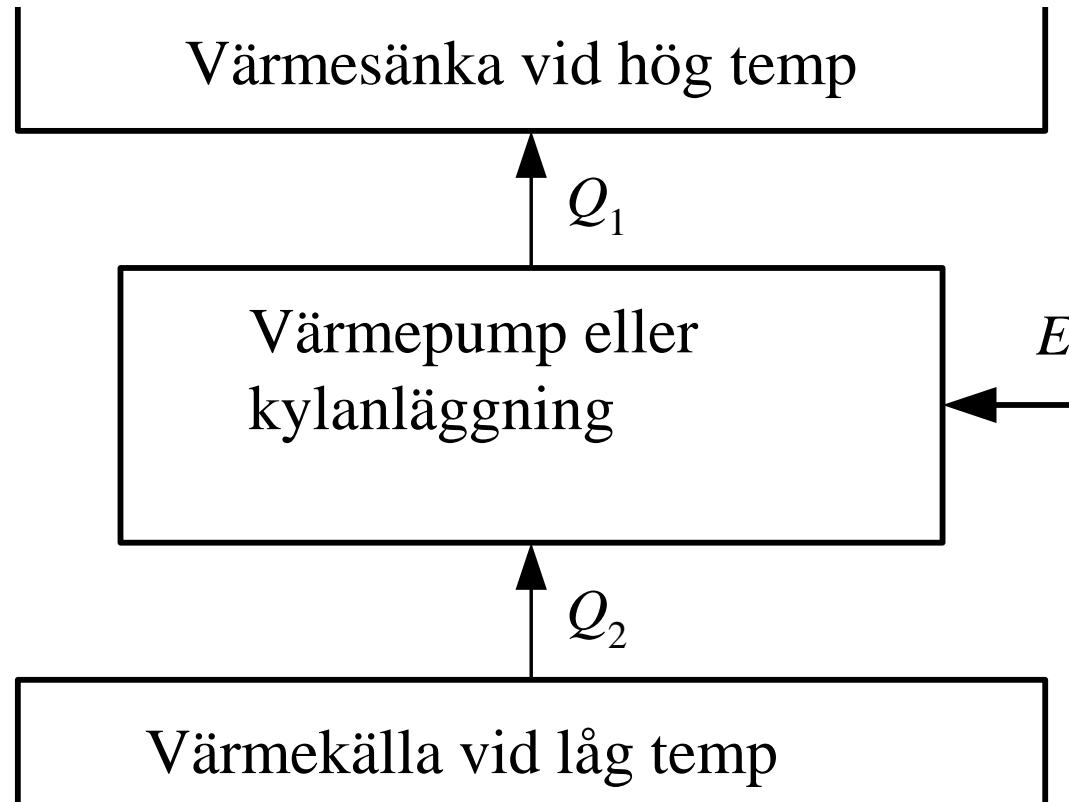
Inst Energiteknik, KTH

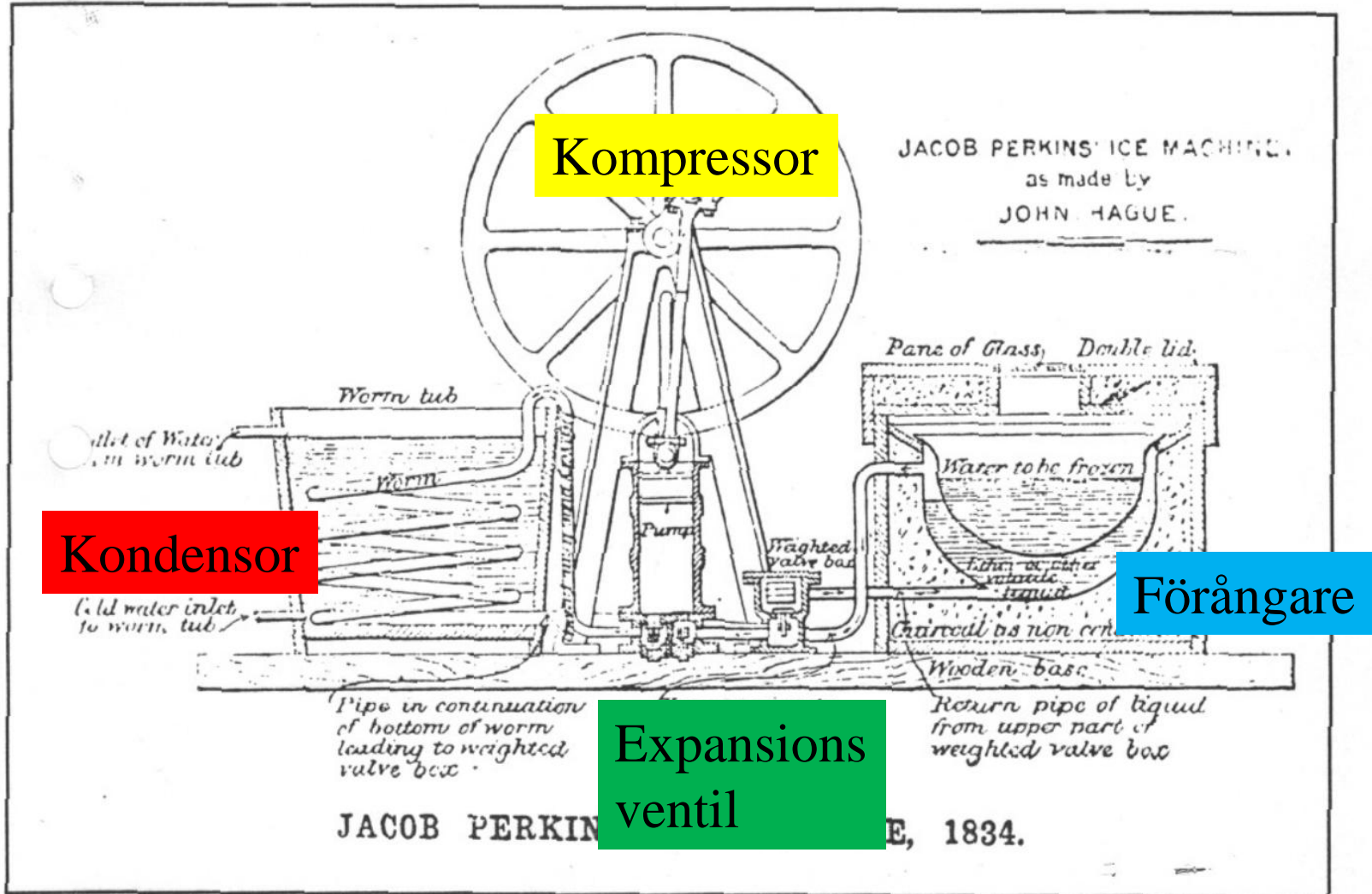
Så fungerar en värmepump,

Principen för ett värmepumpande system

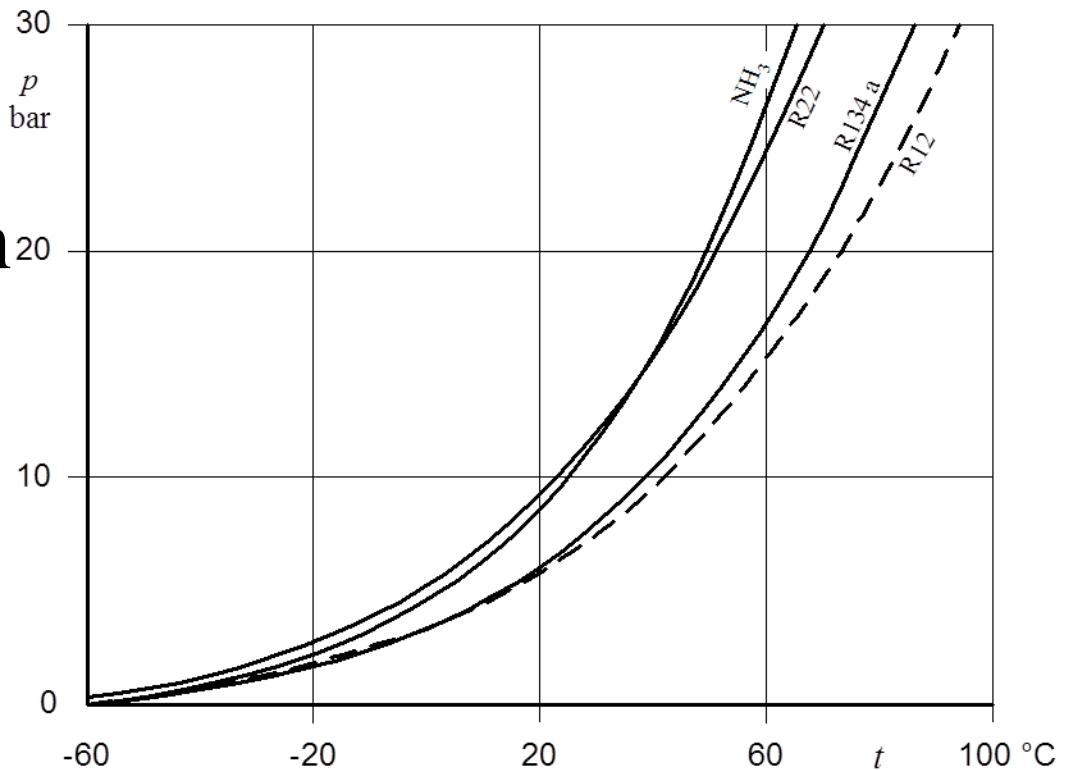

”Värmepump” från 1834

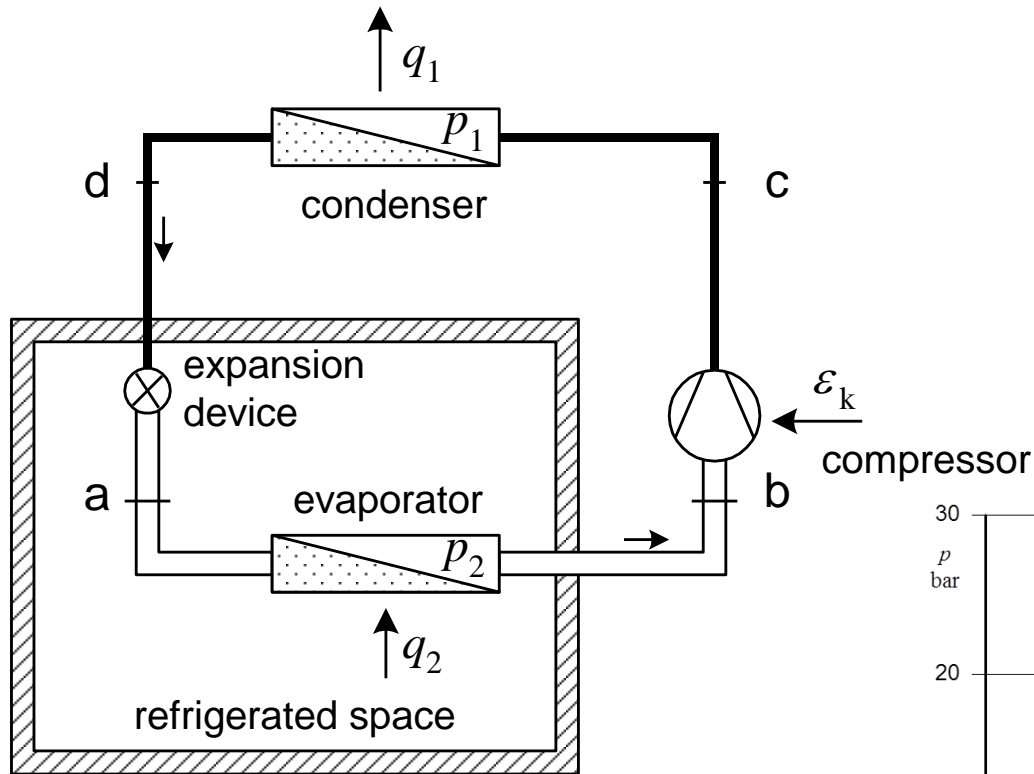

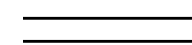
Ångtryckskurvor för några vanliga köldmedier

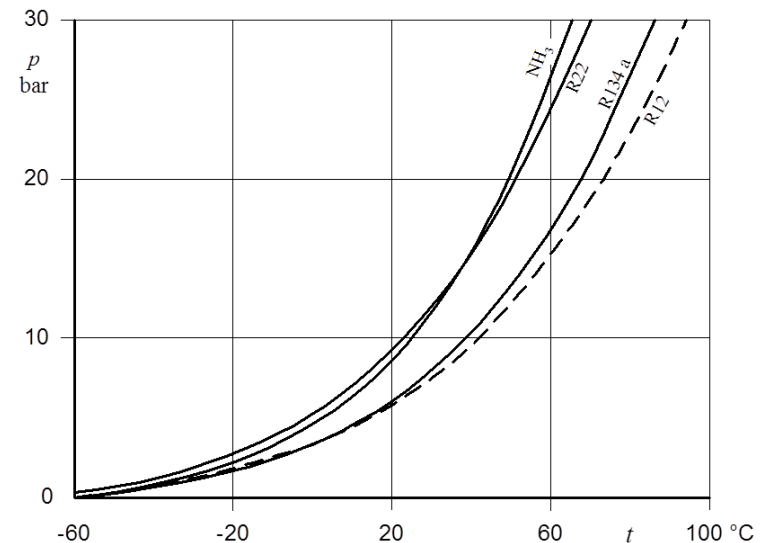
- För varje tryck finns en specifik kokpunkt!
- När kompressorn höjer trycket så höjs även kokpunkten.

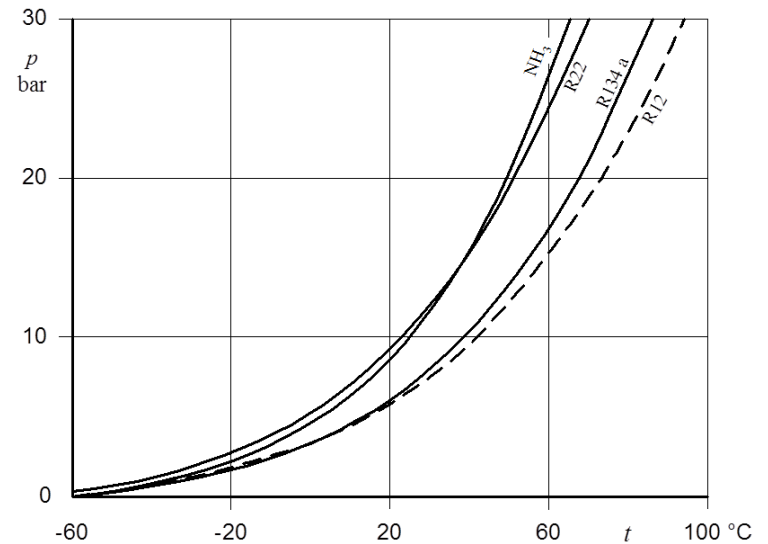
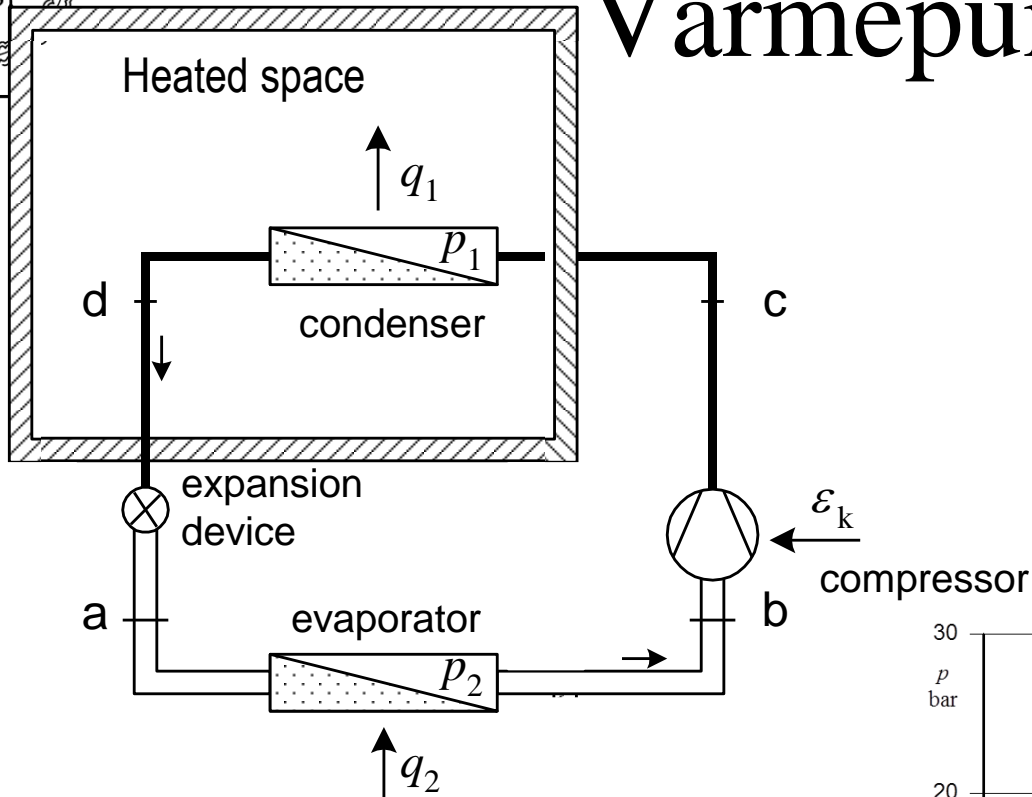
Kylanläggning

 Högt tryck
 Lågt tryck

Värmepump

Vad är möjligt?

Hur bra kan värmepumpen bli?

Termodynamikens lagar

- Ingen värmepump-process som arbetar mellan två konstanta temperaturer kan ha en värmefaktor högre än Carnotprocesses, för vilken gäller:

$$COP_{1,Carnot} = \frac{T_1}{T_1 - T_2}$$

Vilka temperaturer arbetar värmepumpen med?

- Inomhustemperatur, +20°C
- Årsmedeltemp = bergtemp = +6°C

$$COP_{1,Carnot} = \frac{T_1}{T_1 - T_2}$$

- => Högsta möjliga värmefaktor: 20,9 !

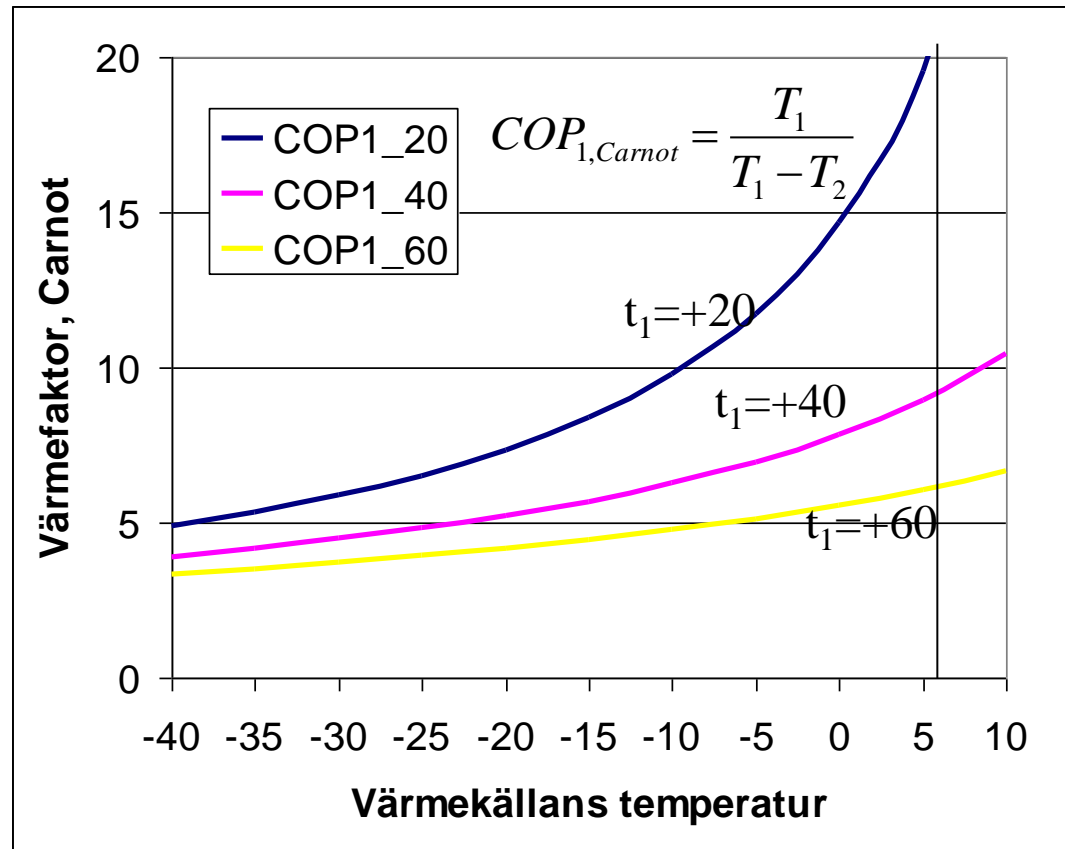
Vilka temperaturer arbetar värmepumpen med?

- Varmvattentemperatur, +60°C
- Årsmedeltemp = bergtemp = +6°C

$$COP_{1,Carnot} = \frac{T_1}{T_1 - T_2}$$

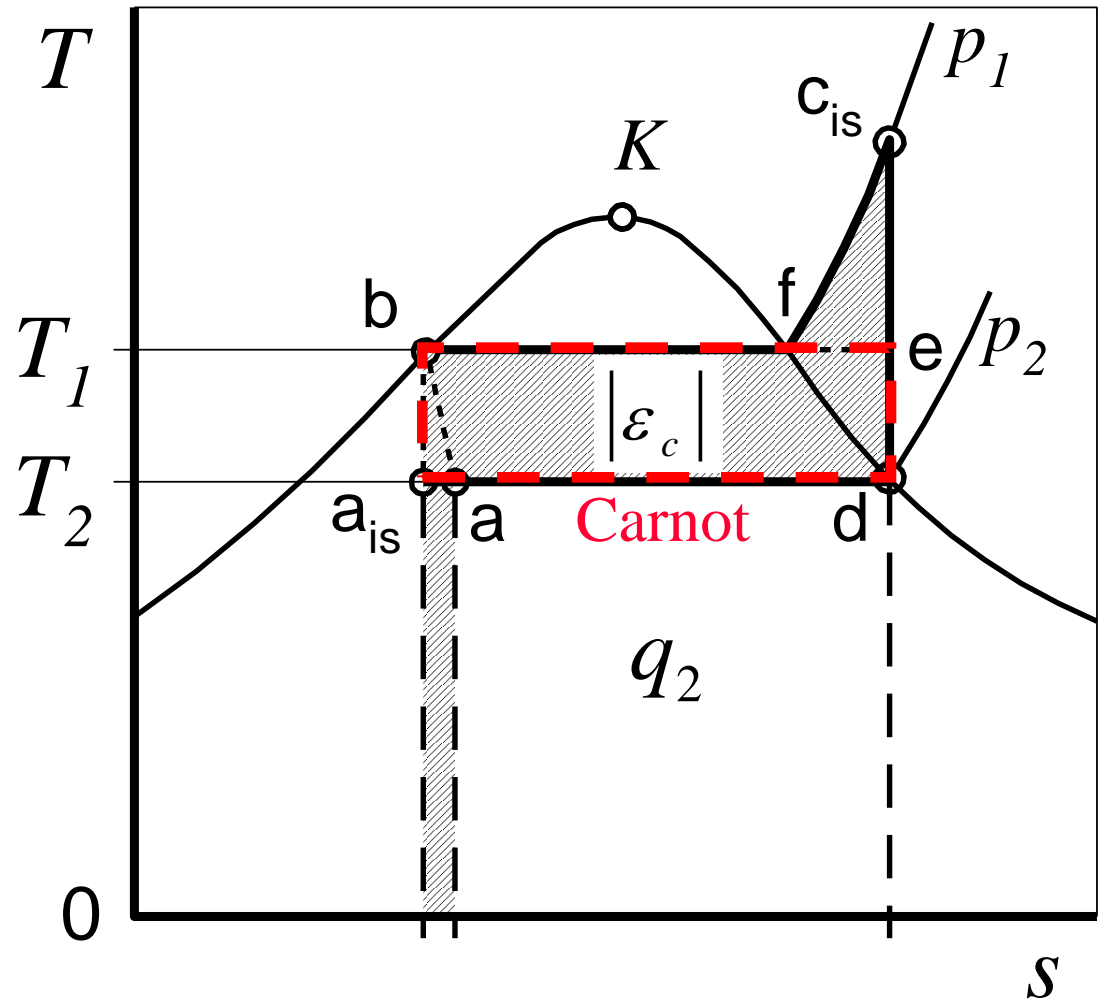
- => Högsta möjliga värmefaktor: 6,2 !

Carnotprocessens värmefaktors temperaturberoende

Jämförelse med ideal cykel

Kompressor-
kylprocessen
jämfört med
Carnot
processen

”Ideal” värmefaktor jämfört med Carnot, $t_1=40^\circ\text{C}$, $t_2=0^\circ\text{C}$

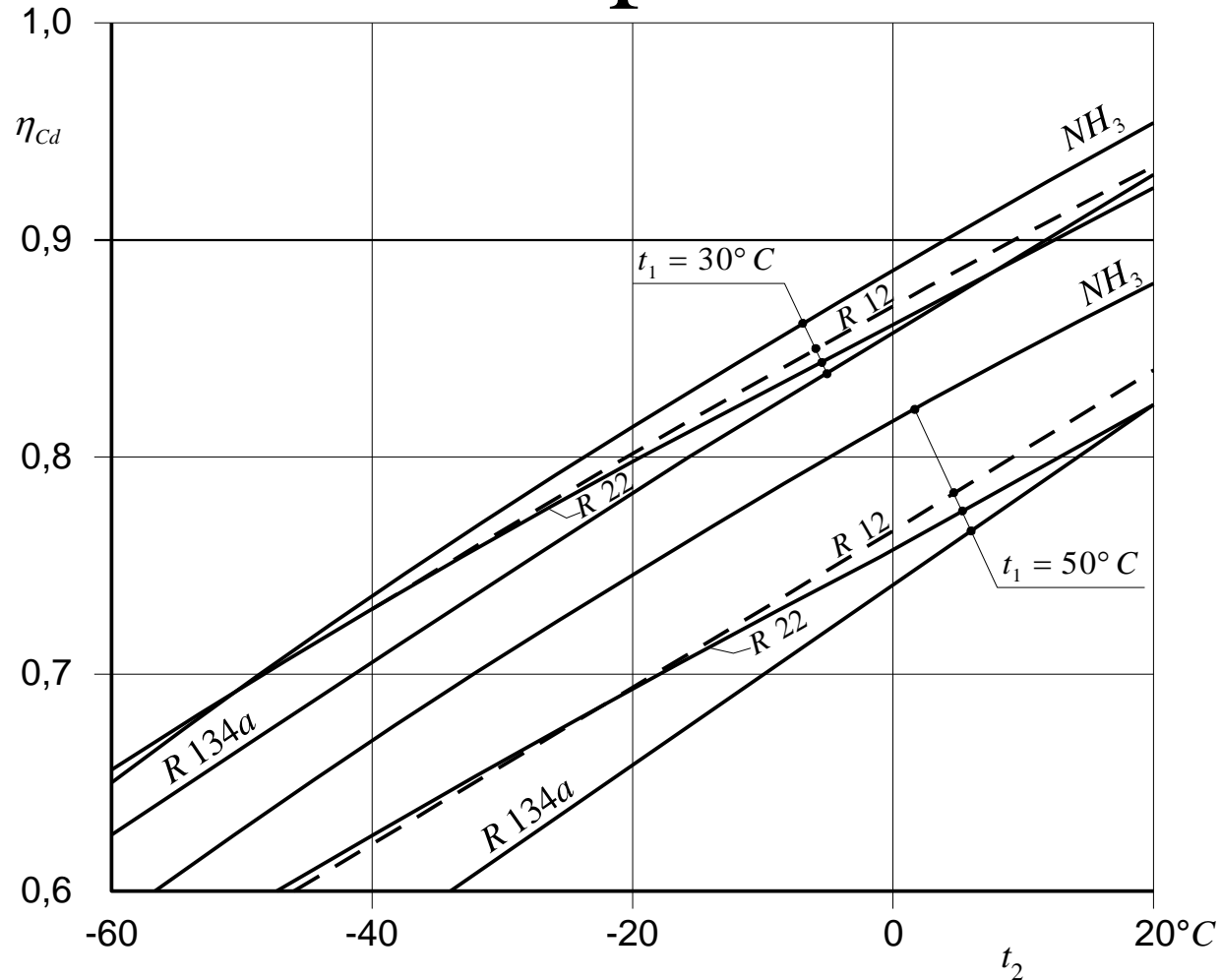
Ideal värmefaktor för kompressorprocessen, jämfört med Carnotprocessen

Ideala kompressorprocessen är 15-20% sämre än Carnot.

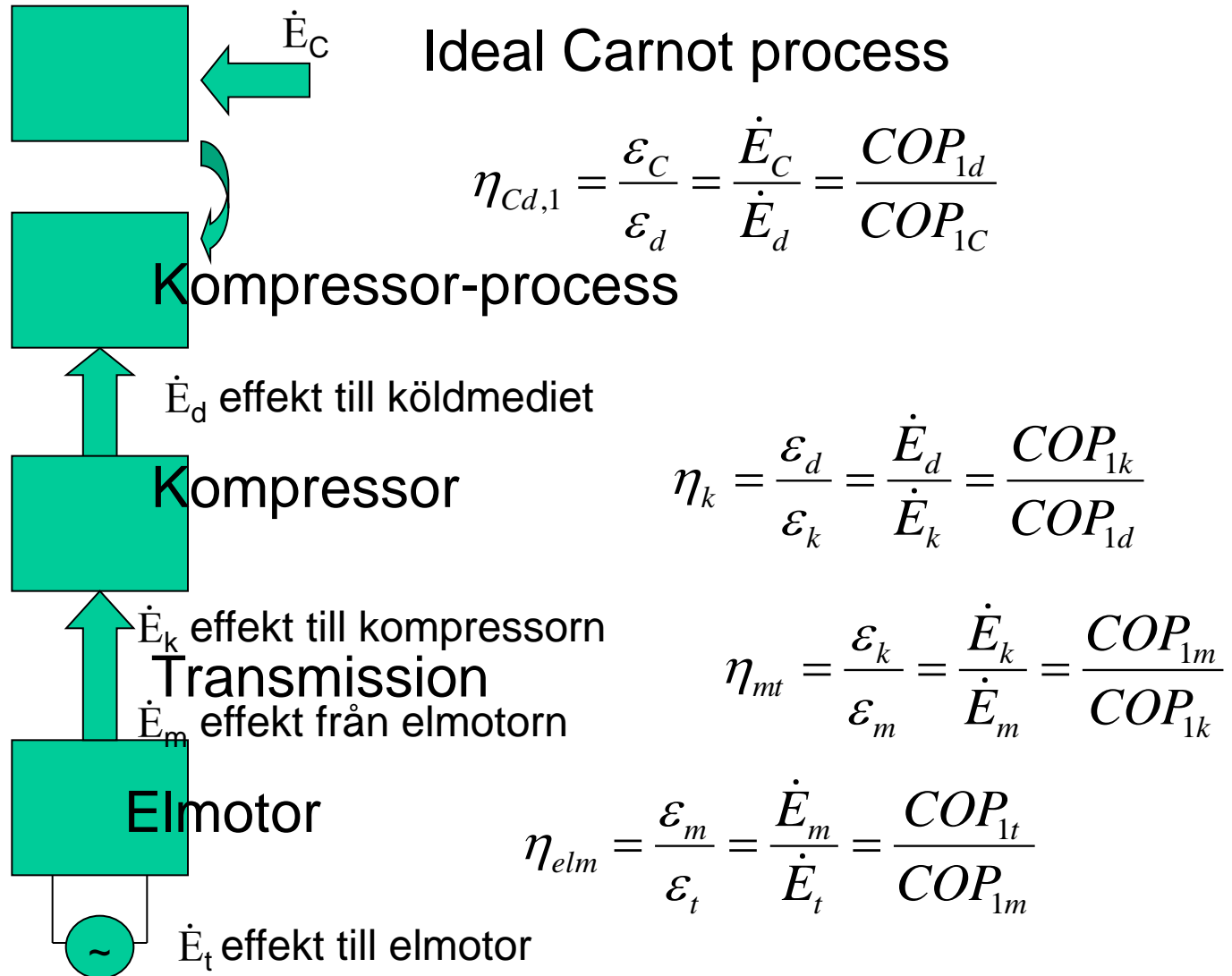
$$20,9 * 0,85 = 18 \text{ (ca)}$$

R22	84%
R134a	83%
R290 (propan)	82%
R600a (isobutan)	84%
R717 (ammoniak)	87%
R407C	81%
R404A	75%
R410A	79%

Köldfaktor jämfört med Carnotprocessen

Förluster i den verkliga processen

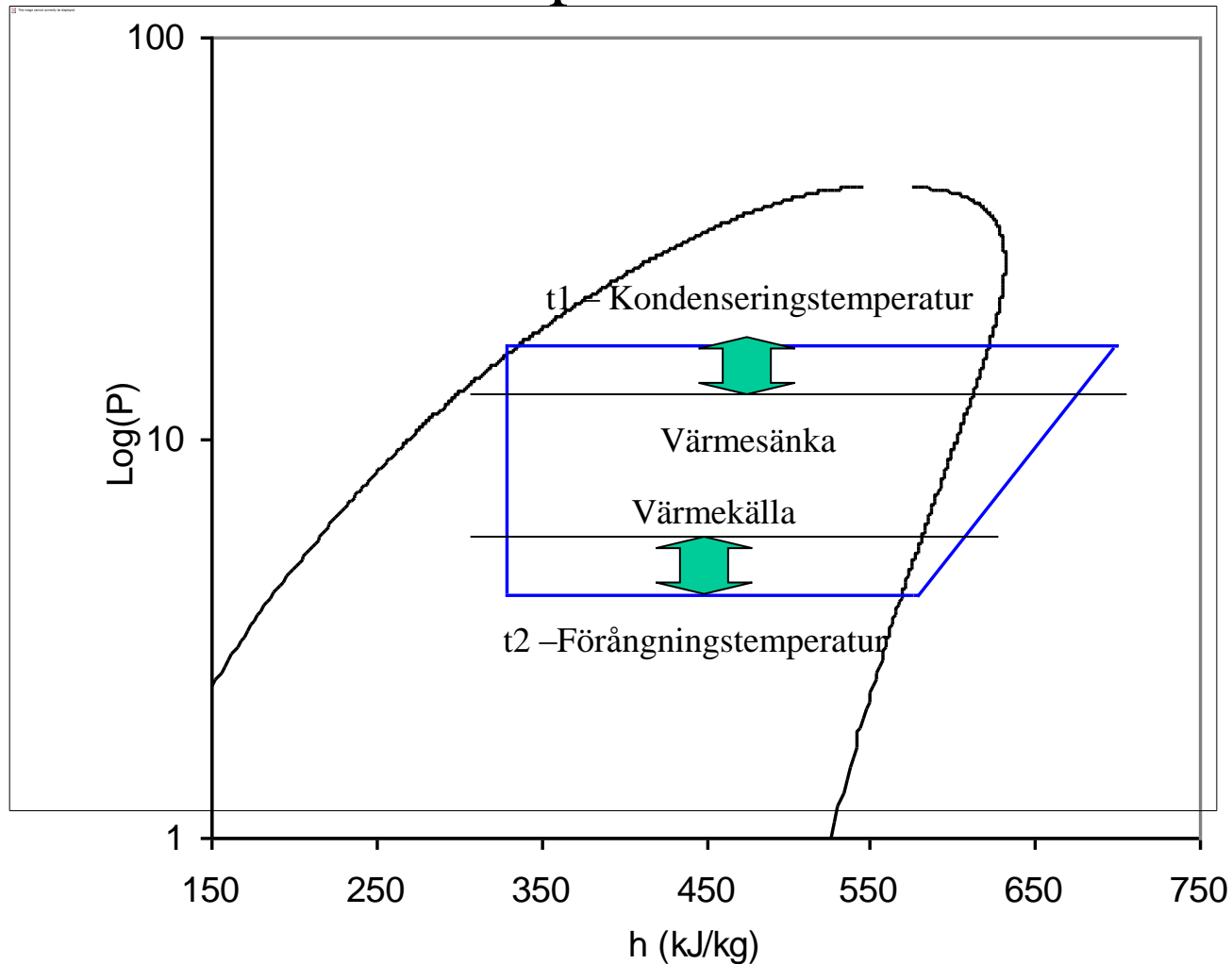
Verkningsgrader i effektkedjan

$$\begin{aligned} COP_{1t} &= \frac{\dot{Q}_1}{\dot{E}_t} = \frac{\dot{Q}_1}{\dot{E}_C} \cdot \eta_{elm} \cdot \eta_k \cdot \eta_{Cd} = \\ &= COP_{1C} \cdot \eta_{elm} \cdot \eta_k \cdot \eta_{Cd} = COP_{1C} \cdot \overbrace{\eta_{Ct}}^{Ca\ 0,55} \end{aligned}$$

$$\text{Där } COP_{1C} = \frac{T_1}{T_1 - T_2}$$

Förväntad värmefaktor, +20/+6: $20,9 \cdot 0,55 = 11,5$

Temperaturdifferenser på kalla och varma sidan – påverkar värmefaktorn

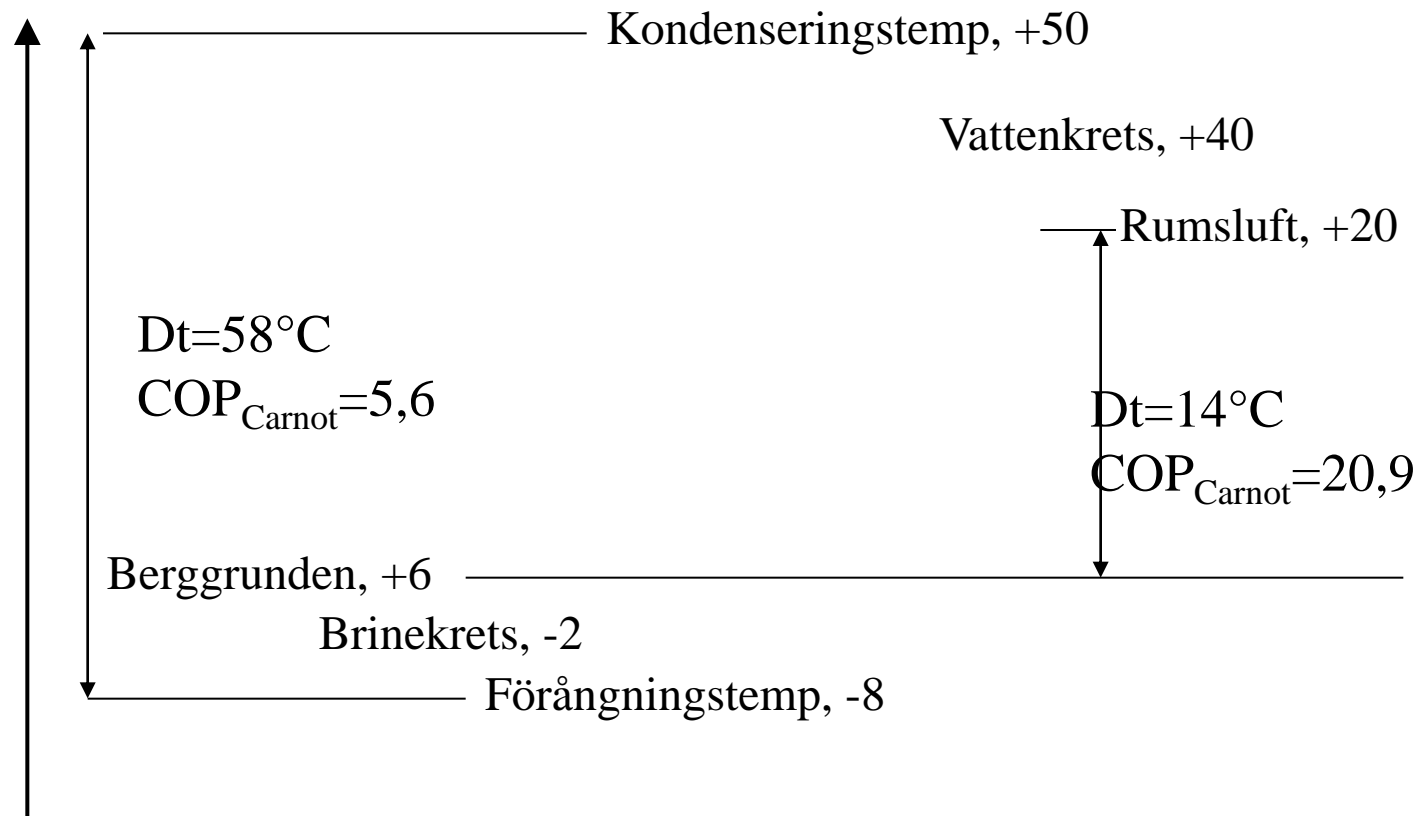

Slutsats

- För hög värmefaktor, konstruera för liten temperaturskillnad mellan förångnings- och kondenseringstemperatur.
- Dvs dimensionera för små temperaturdifferenser i alla led.

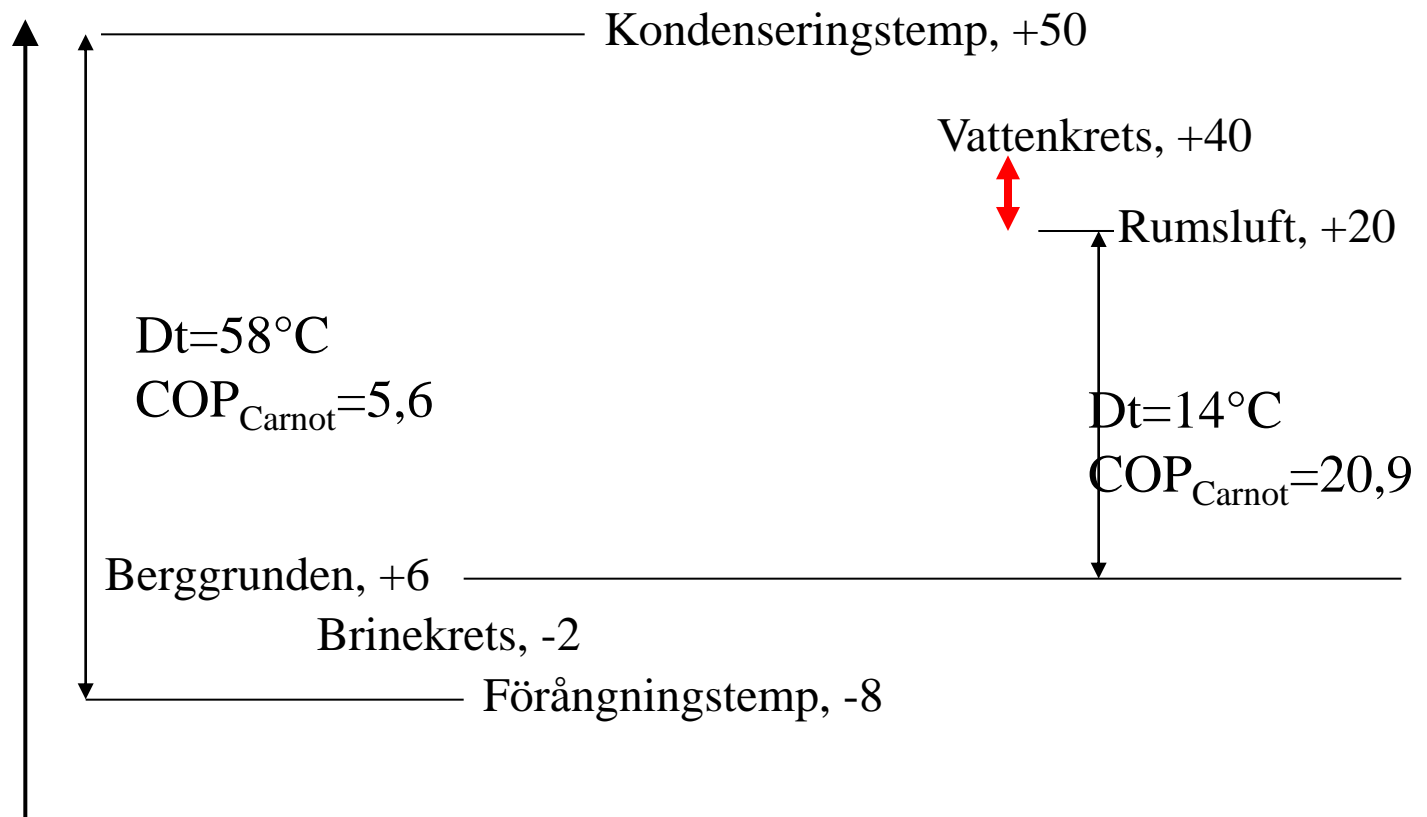
Temperaturdifferenser i systemet

- Temp

Temperaturdifferenser i systemet

- Temp

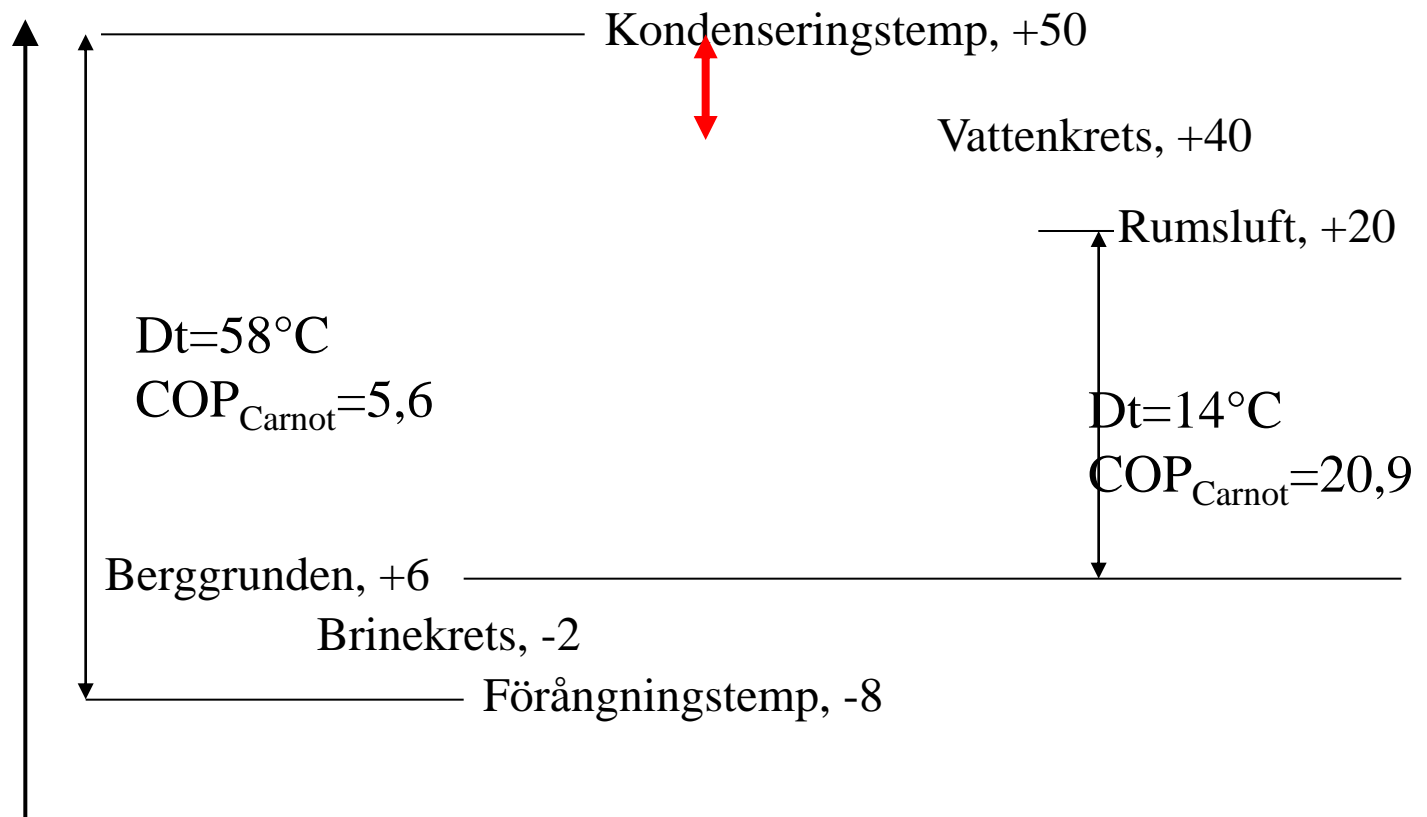
Temperaturdifferens värmesystem - rumsluft

Minskas med:

- Golvvärme
- Takvärme, vägg-värme
- Konvektorer
- Stora radiatorytor

Temperaturdifferenser i systemet

- Temp

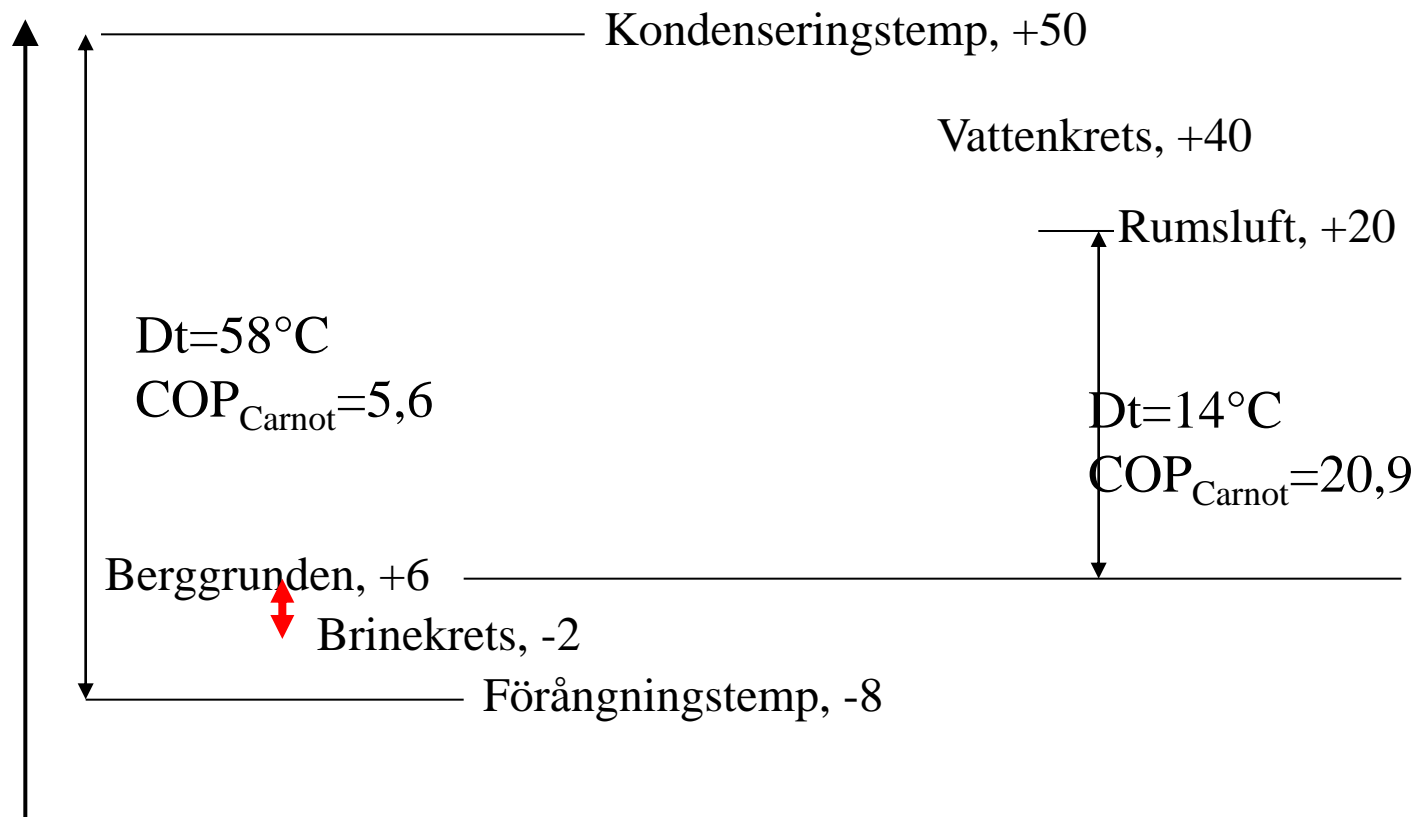
Temperaturdifferens kondensor - värmesystem

Minskas med:

- Större vvx ytor
- Nya effektiva värmeväxlare

Temperaturdifferenser i systemet

- Temp

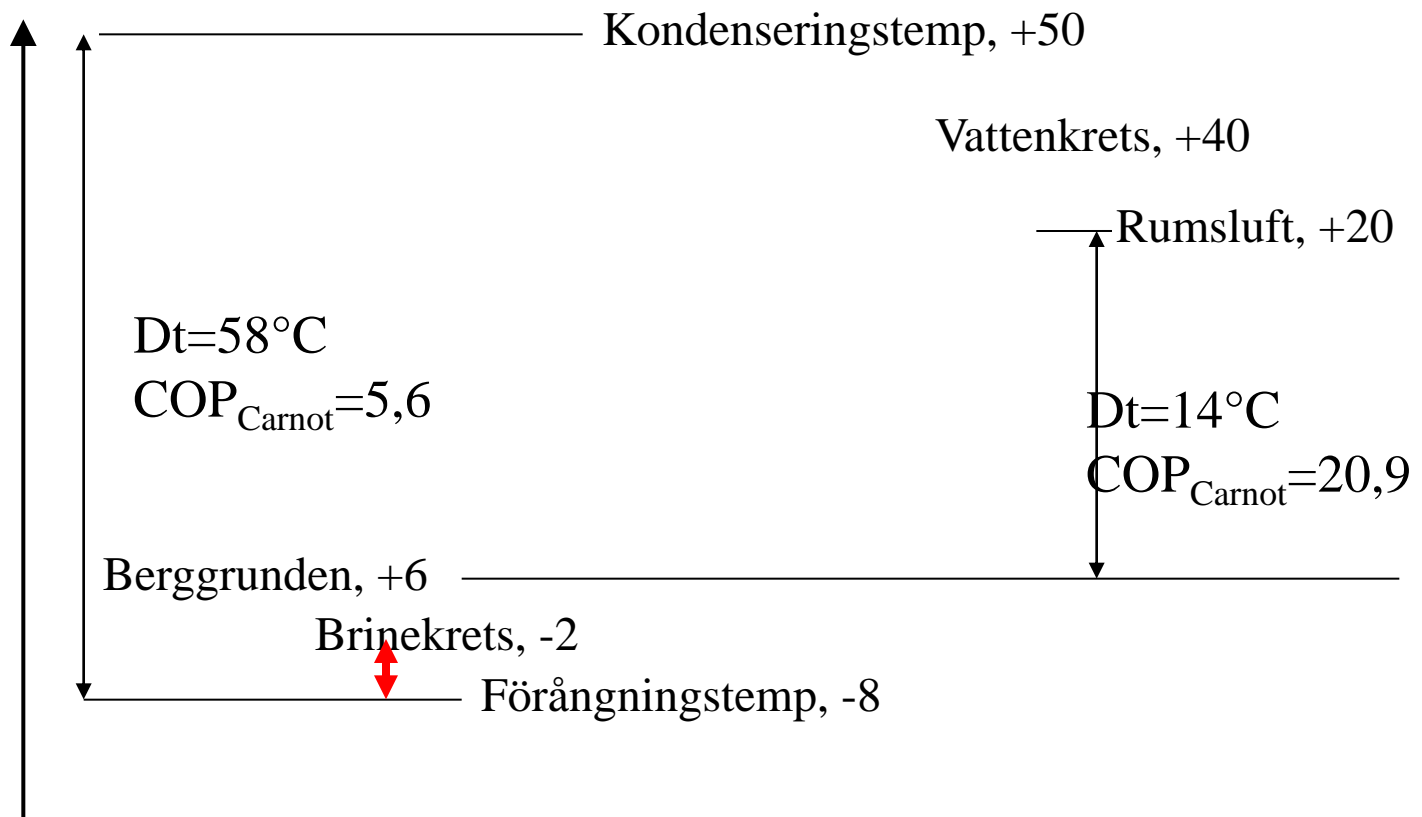
Temperaturdifferens berggrund - brinekrets

Minskas med:

- Längre/ fler borrhål
- Effektiva värmeväxlare/kollektorer
- Termosifon?
- Återladdning

Temperaturdifferenser i systemet

- Temp

Temperaturdifferens brinekrets - förångare

Minskas med:

- Större värmeväxlarytor
- Effektiva värmeväxlare

Vilken värmefaktor når värmepumparna 2020?

Teoretiskt: 20,9

Vilken värmefaktor når värmepumparna 2020?

Praktiskt:

Antag kondenseringstemp 27°C

förångningstemp 1°C

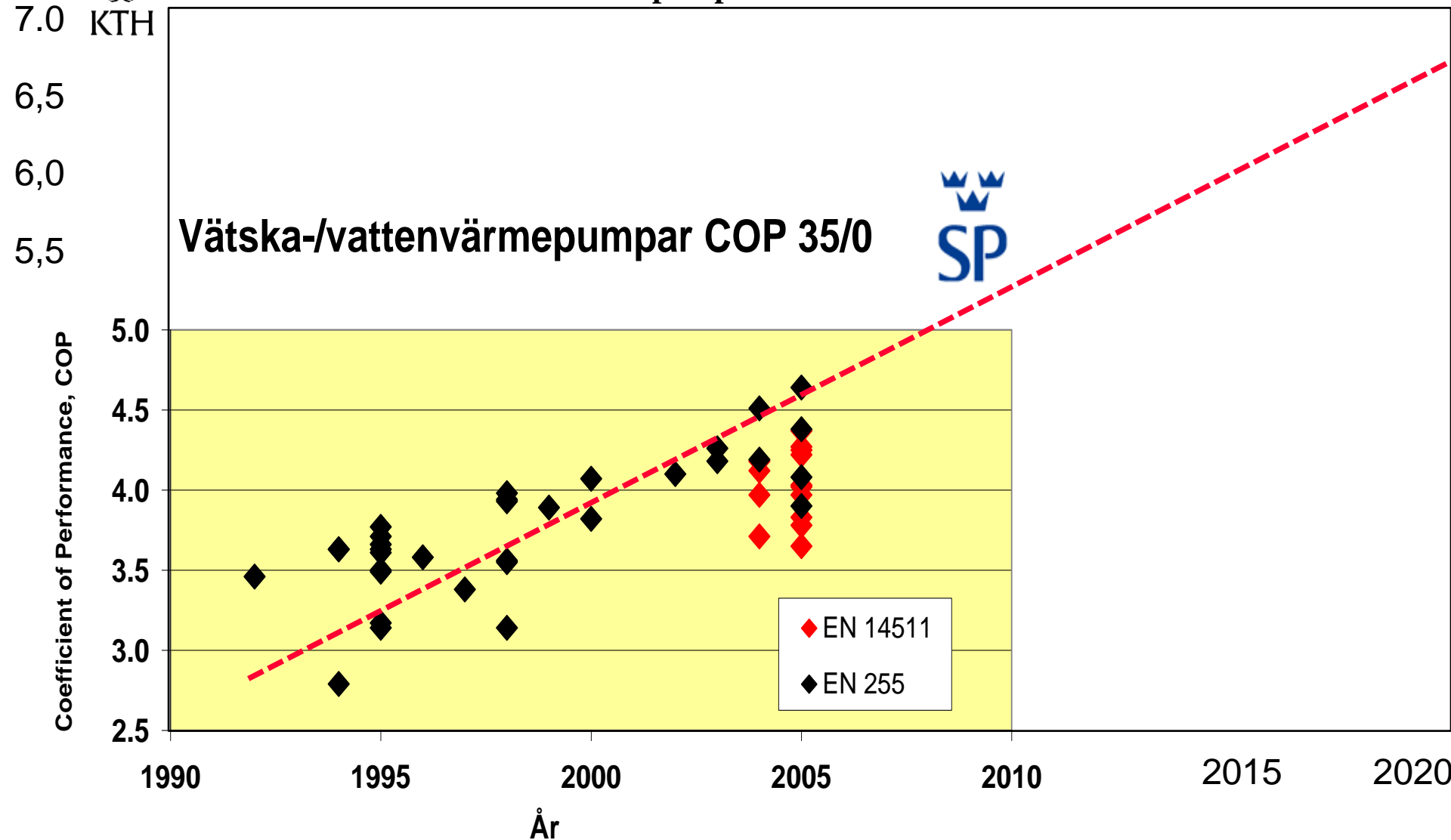
total Carnotverkningsgrad 0,65

Detta ger värmefaktorn 7,5

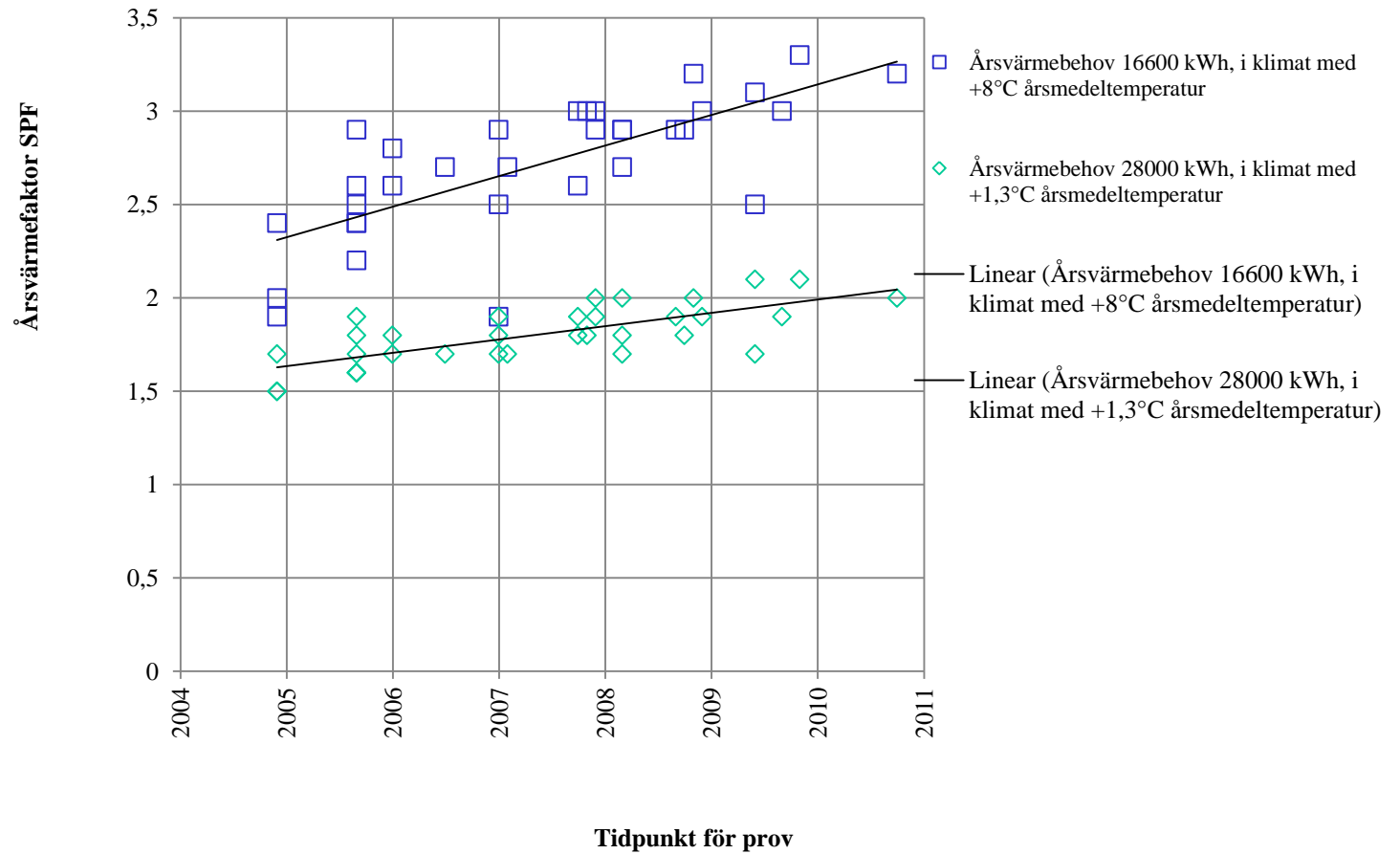
Performance of tested heat pumps

Brine-water heat pumps 0/35

Luft-Luft värmepumpar

Miljöbelastning av värmepumpar och kylanläggningar

Miljöbelastning av värmepumpar och kylanläggningar

- ODP (Ozone Depleting Potential)
 - Direkt inverkan på ozonskiktet vid utsläpp
- GWP (Global Warming Impact)
 - Direkt bidrag till växthuseffekten vid utsläpp
- TEWI (Total Equivalent Warming Impact)
 - Direkt och indirekt bidrag till växthuseffekten
- LCCP (Life Cycle Climate Performance)
 - Direkt och indirekt bidrag till växthuseffekten, även vid tillverkning och skrotning

Framtidens krav

- Liten miljöinverkan vid
 - Tillverkning (av t.ex. köldmediet)
 - Normal drift (dvs. hög värmefaktor)
 - Driftstörningar (t.ex. vid läckage)
 - Skrotning
- Högre energipriser motiverar större investering
- Statliga styrmedel är troliga

Systemutformning

Styr/regler/övervakning

- Ny elektronik möjliggör:
 - Mätdatainsamling
 - Varvtalsreglering
 - Driftoptimering
 - Fjärrstyrning
 - Fjärrövervakning/diagnos
 - Kombinationer av kyla/värme
 - Systemoptimering

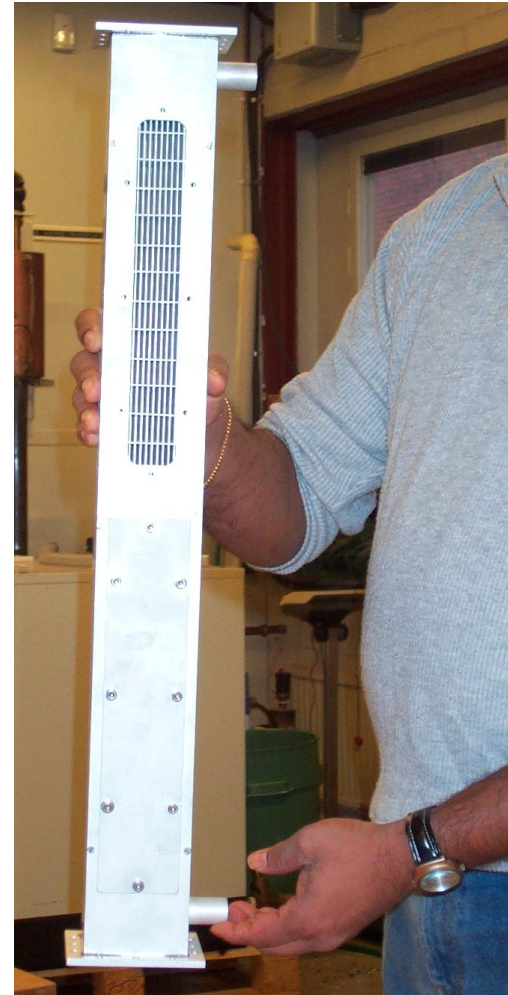
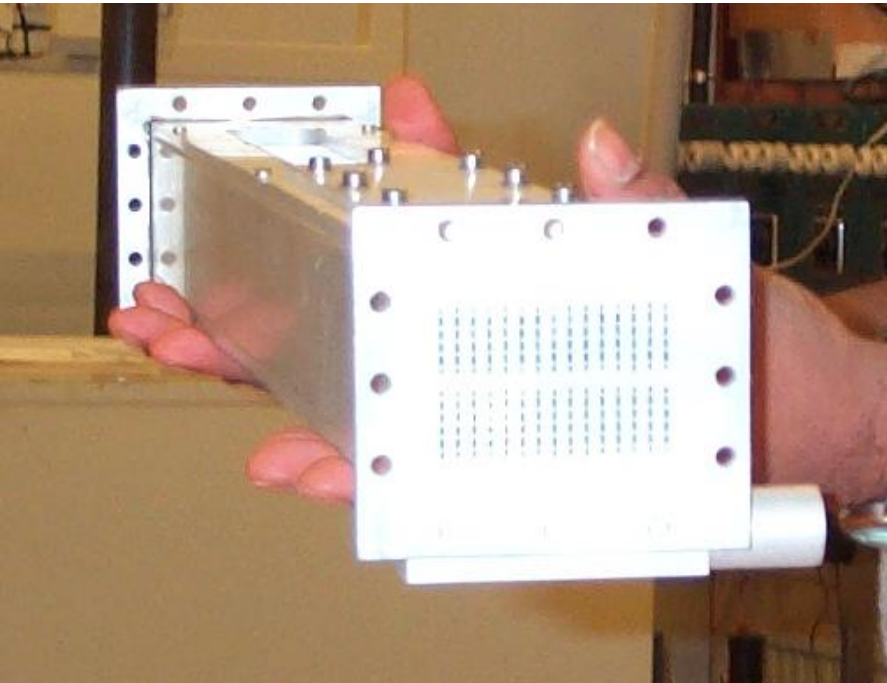
Tack för uppmärksamheten!

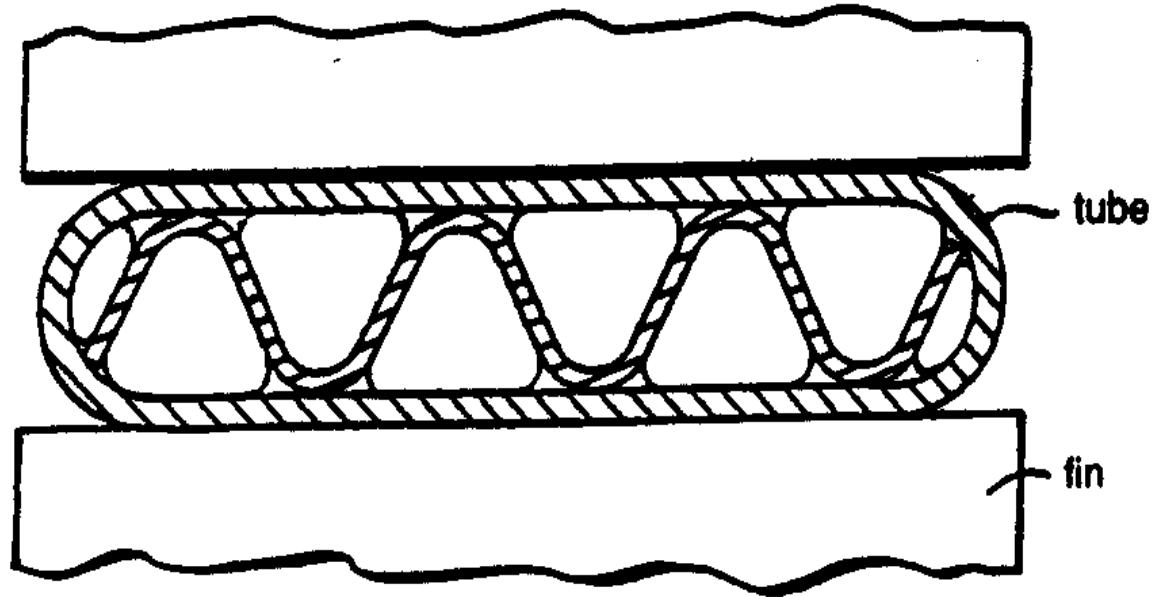
Värmeväxlare

Förångare/kondensor konstruerad vid KTH

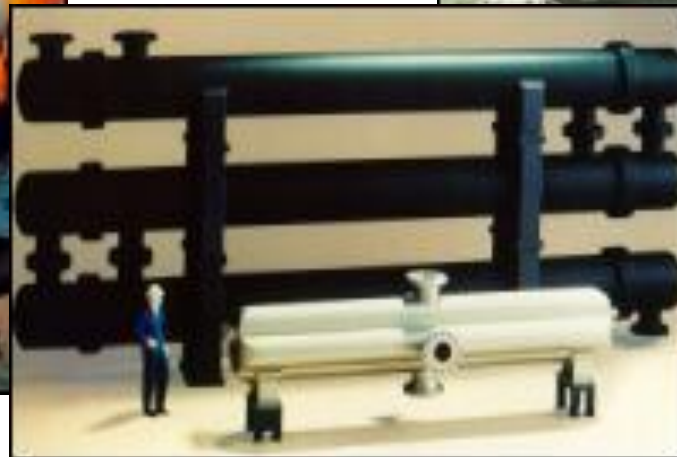
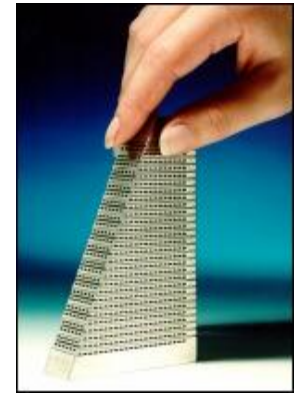
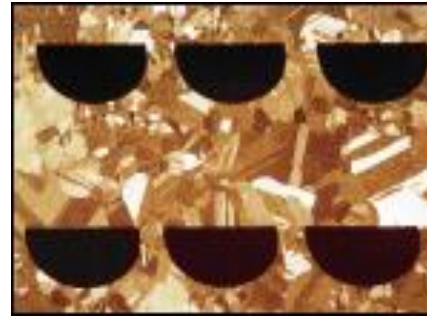
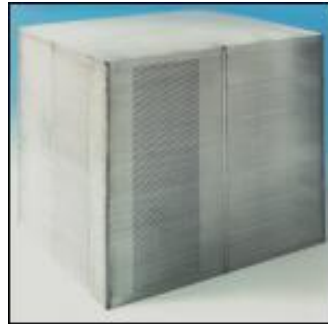
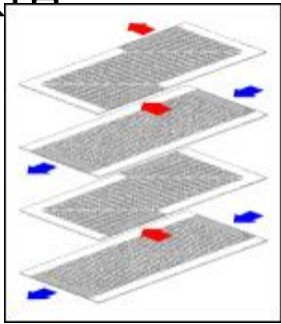

Rör för AC-kondensator

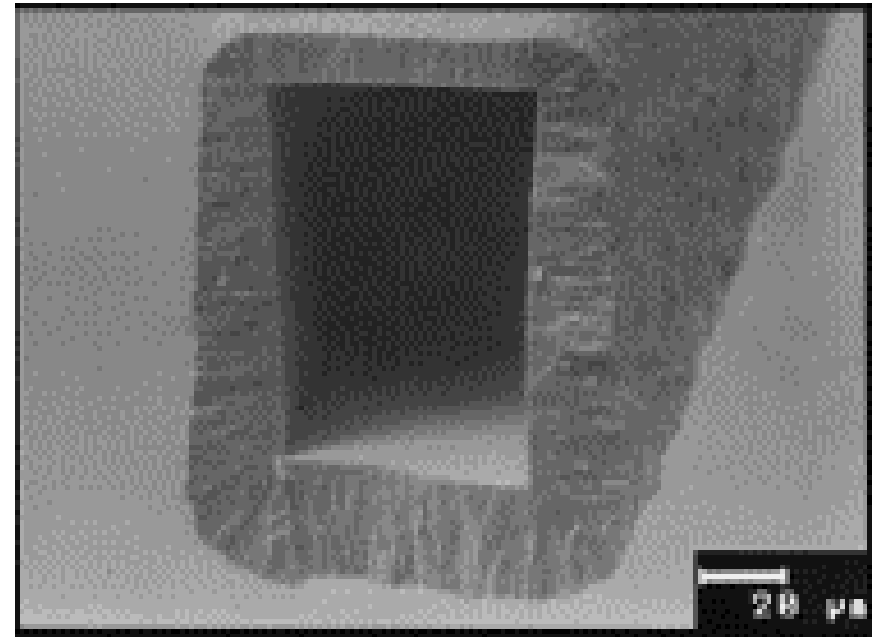
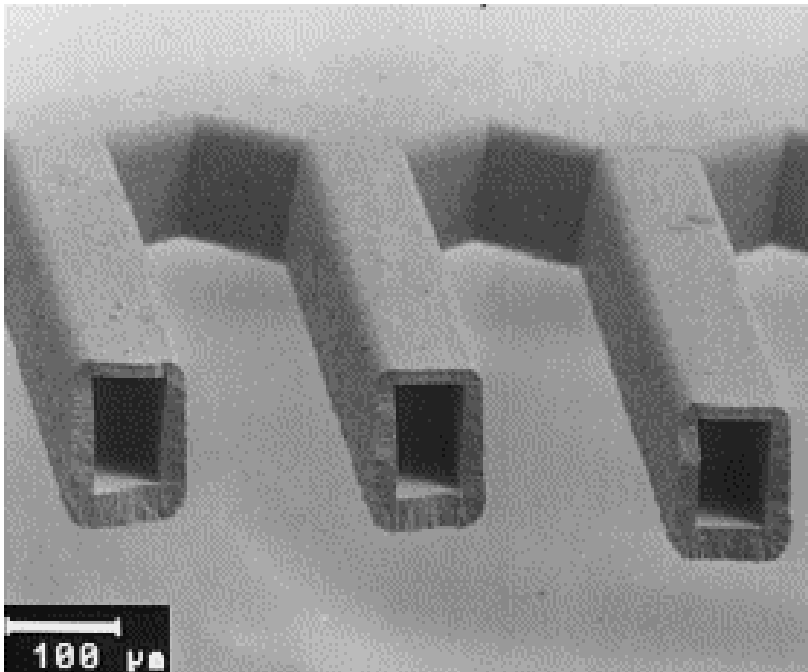

Kanal diameter 0.38-1.02 mm

”Printed circuit board”-vvx

Diamant värmväxlare

Fördelar med mikrokanals värmewäxlare

- Mindre fyllnadsmängd
- Högre värmeövergångstal
- Lägre vikt, mindre volym

Kompressorer

Sannolika trender, kompressorer

- Reglerbar effekt med bibehållen verkningsgrad
- Fler och större scroll-kompressorer
- Möjlighet till economizerkoppling (mellantryck)
- Mindre volym i höljet för minskad köldmediemängd (jfr bil-AC kompressorer)

Sannolika trender, kompressormotorer

- Mer koppar för högre verkningsgrad
- Permanentmagnetmotorer

Köldmedier

Köldmedier

- HCFC
 - På väg ut
- HFC
 - Kvar ett tag till, styrmedel för att begränsa användningen
 - Medier med stor glide bort på sikt
 - 410A ökar

Köldmedier

- HC (kolväten)
 - Ökad användning, i system med liten fyllning
 - Användning över hela världen – så småningom
- CO₂ (koldioxid)
 - Breddad användning som köldbärare
 - Nästa steg: I LT-steget i kaskadsystem
 - Bil-AC ??
 - För hög temp (VP): höga tryck och låg värmefaktor utom i vissa applikationer.

Köldmedier

- NH_3
 - Bra köldmedium. Sannolikt ökad användning
- H_2O
 - Ger för stora system pga låg densitet
- Nya medier??
 - Ev användning av brännbara HFC eller av HFC med högre tryck, t.ex. R152a eller R32
 - Ev “nya” syntetiska medier, t.ex. HFO1234yf
 - Föreslaget för mobil AC.

Alternativa cykler

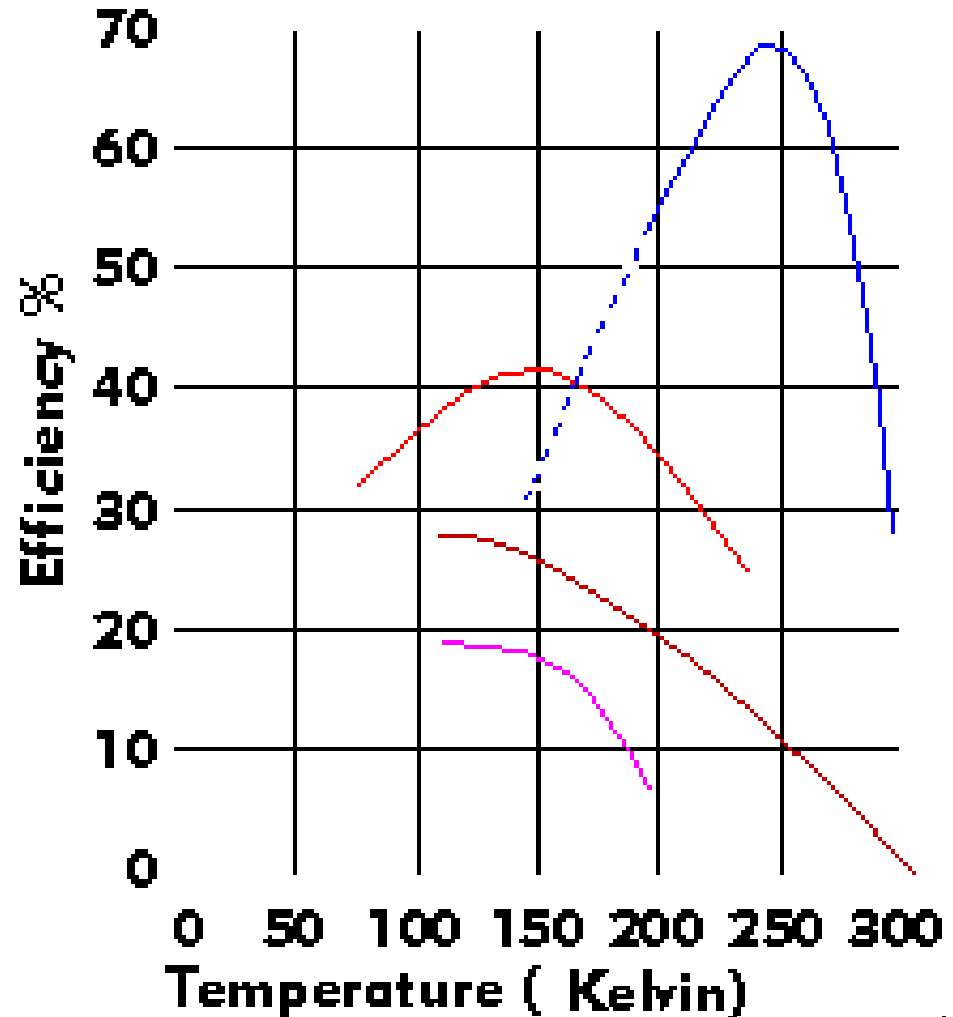
Alternativa cykler

Förångningskyl-
process

Stirling

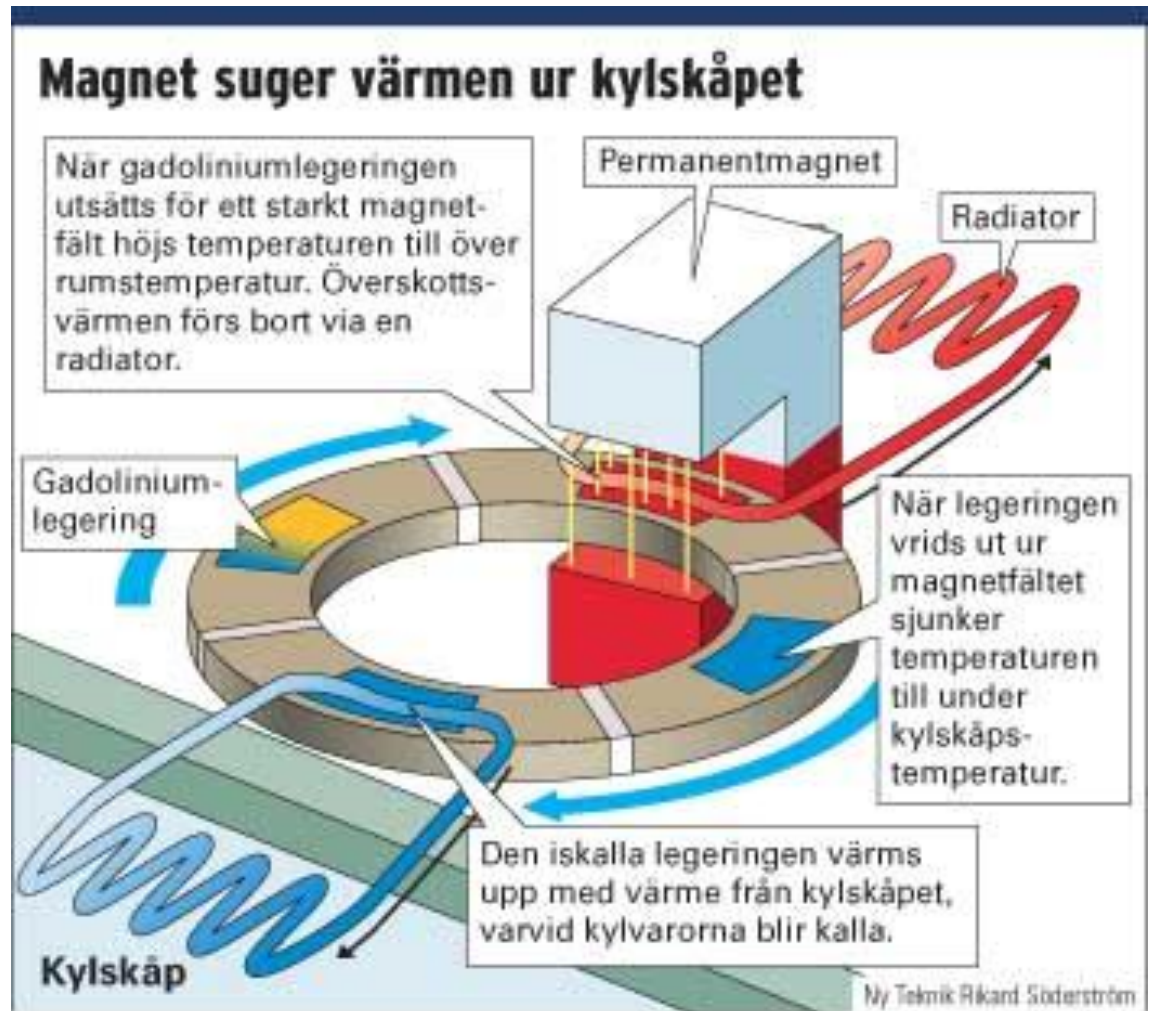
Claude

Joule Thomson

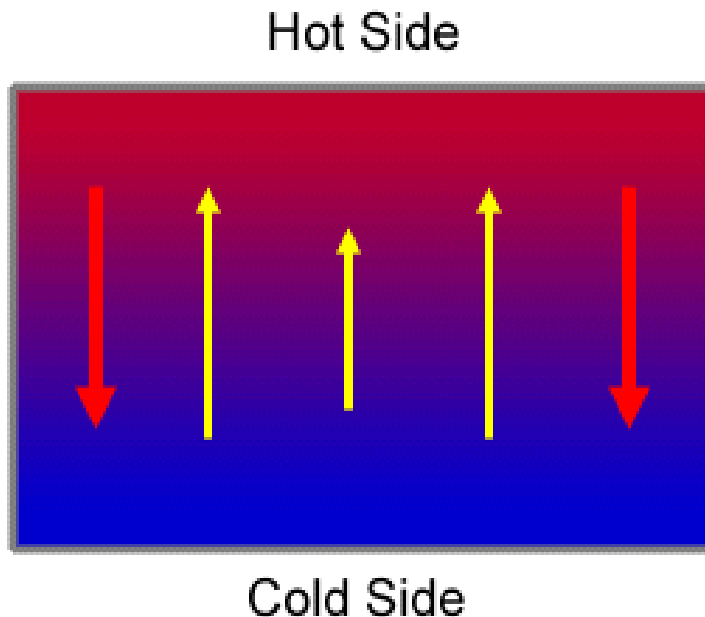
Alternativa cykler

- Magnetiska processer, tänkbara i en framtid

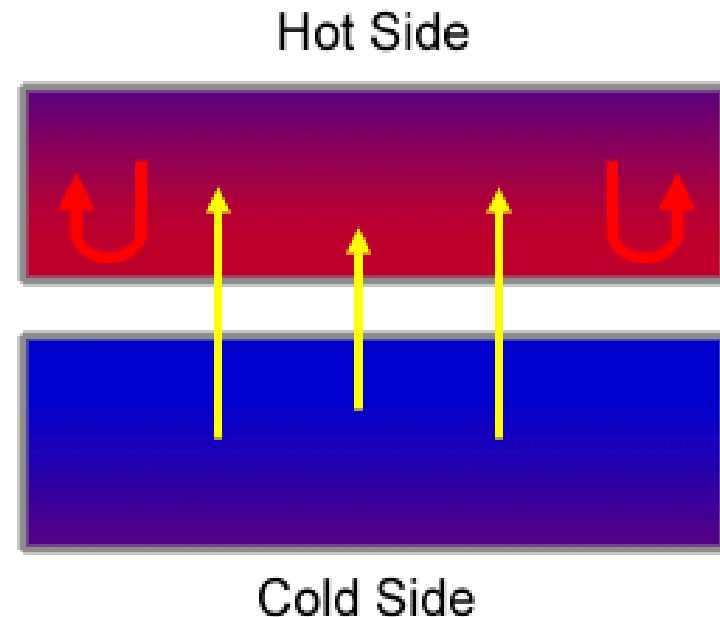

Alternativa cykler

- Termoelektriska (Peltier) processer förbättras

Conventional thermoelectrics allow conducted heat (red arrows) to flow opposite to migrating electrons, resulting in inefficiency

By introducing a gap the return path for conducted heat (red arrows) is eliminated, making Cool Chips extremely efficient.

Alternativa cykler

Sammanfattning:

Inga alternativa processer kan inom
överskådlig tid mäta sig med
kompressorkylprocessen

Sammanfattning

- Högre energipriser kommer att motivera värempumpsystem med högre COP
- Detta nås genom:
 - Lågtemp distributionssystem
 - Stora, effektiva värmeväxlare i alla led
 - Effektivare motorer, med varvtalsstyrning
 - Mätning/styrning (mer elektronik) för optimering av driften
- Ett rimligt mål för 2020 är $COP_1 = 7,5$

Tack för uppmärksamheten